

Iz pedagoške teorije i prakse

UDK: 316.472.4: 004.738

373.5

Stručni rad

Gordana Popović

Korištenje društvenih mreža i navike učenja učenika srednje škole

Sažetak

Ovim istraživanjem nastojalo se ispitati postoji li povezanost između stavova učenika srednje škole o društvenim mrežama i njihovim navikama učenja. Poblizje će se objasniti pojam društvenih mreža te prikazati dosadašnja istraživanja na ovu temu te će se prikazati rezultati dobiveni anonimnim online upitnikom. Analiza podataka provedena je na 206 srednjoškolaca u studenom 2021. godine. Rezultati istraživanja pokazuju kako srednjoškolci ne provode većinu dana na društvenim mrežama, no često koriste mobitel za vrijeme učenja, ali pri tome ne zanemaruju obveze u školi zbog društvenih mreža. Kod učenika ne postoji tolika ovisnost o društvenim mrežama da bi to utjecalo na njihove navike učenja.

Ključne riječi: društvene mreže, srednjoškolci, učenje

Uvod

Udanašnje doba, koje je popraćeno brzim i naglim promjenama, tehnološkim i znanstvenim dostignućima te globalnim povezivanjem ekonomskih i društvenih sfera, javila se potreba za aktivnijim učenjem u kojemu sve veću ulogu imaju društvene mreže. Njihova višestruka uloga privlači sve više ljudi, a poglavito mlade generacije koje koriste tehnologiju sa svrhom obavljanja većeg broja radnji. Njima društvene mreže omogućavaju da u punoj mjeri iskažu svoju kreativnost i inovativnost. Danas su društvene mreže jedno od najkorištenijih online alata kako u svakodnevnom životu, tako i na poslu, školi. Sve to otvara mogućnost suradničkog učenja, čime se ono obogaćuje pozitivnim promjenama na području obrazovanja jer donose zadovoljstvo, više motivacije, suradnju i kreativnost.

Društvene mreže

Prema Bračko (2021), društvene mreže definirane su kao servis koji korisniku omogućuje da konstruirati javni ili polujavni profil unutar sustava, artikulira popis drugih korisnika s kojima dijeli vezu, vidi i prolazi popisom svojih veza i veza koje stvaraju drugi korisnici sustava. Mašić (2021) navodi kako društvene mreže podržavaju potrebu koju ljudi imaju za društvenom interakcijom omogućavajući komunikaciju i dijeljenje različitih sadržaja, npr. tekstova, slika, glazbe i videozapisa. Uz to, navodi da je primarna uloga društvenih mreža zadržati vezu s postojećim prijateljima i obitelji te istovremeno omogućiti sklapanje novih prijateljstava. Spominje se kako

sve više ljudi, posebno mlade generacije, koriste tehnologiju kako bi obavljali sve veći broj radnji, društvene mreže im omogućavaju da u punoj mjeri iskažu svoju kreativnost i inovativnost. Također, prema Mašić (2021), društvene mreže su postale sveprisutne te potiču interes za njihovim istraživanjem u znanstvenoj i stručnoj javnosti. Društvene mreže se definiraju kao oblik elektroničke komunikacije putem kojeg korisnici komuniciraju s ljudima i u kojem stvaraju i slobodno razmjenjuju informacije, ideje, osobne poruke i druge sadržaje, što jedni od drugima, što o svom životu koristeći multimedijски spoj riječi, slika, videozapisa i zvuka na nekoj od internetskih platformi (Otemuyiwa, 2017; prema Mašić, 2021). Društvene mreže su aplikacije koje omogućuju međusobno povezivanje korisnika kreiranjem osobnih profila, pozivanjem prijatelja i poznanika da im pristupe slanjem e-pošte i instant poruka (Kaplan, Heanlein, 2010; prema Mašić, 2021). Skorić (2020) govori kako su razvoj tehnologije i medija iz temelja promijenili svakodnevnu rutinu svih generacija. Mladi odrastaju uz tehnologiju dok stariji prate trendove i prilagođavaju se novim načinima umrežavanja. Također, prema statističkim podacima, skoro svaki drugi čovjek koristi društvene mreže (Clement, Statista 2020; prema Skorić, 2021). Prema Rakić (2020), postoje pozitivni i negativni utjecaji društvenih mreža. Neki od pozitivnih su sklapanje i obnavljanje starih prijateljstava, razne poslovne i marketinške aktivnosti, upoznavanje s novim kulturama, učenje stranih jezika i slično. Također, one pružaju mogućnost poboljšanja raznih kognitivnih sposobnosti. Neki od negativnih utjecaja društvenih mreža su razotkrivanje, gubitak privatno-

sti, manipulacija privatnim podacima, virtualni identitet i anonimnost, virtualni prijatelji, drugi život, izoliranost, ovisnost i različiti rizici.

Navike učenja

Guček i Labak (2017) navode da je važno da učenici postave efikasne ciljeve za učenje kako bi bili uspješni u učenju. Osim toga, važno je planirati i organizirati proces učenja kako bi se stvorila navika učenja koja je preduvjet uspješnosti. Bukša (2021) govori kako informatička tehnologija omogućava učenicima da brzo i jednostavno dođu do potrebnih informacija i na taj način skrate proces usvajanja novih sadržaja. Sve to utječe na stav učenika prema učenju, vremenu koje odvajaju za učenje, izvore na koje se oslanjaju i potrebu za suradnjom u tom procesu.

Dosadašnja istraživanja

Što se tiče dosadašnjih istraživanja, ono koje je provela Skorić (2020), potvrdilo je hipoteze da većina ispitanika od društvenih mreža koristi Facebook, Instagram i WhatsApp ili Viber, za pristup društvenim mrežama ispitanici najčešće koriste pametni telefon, ispitanici se ne smatraju ovisnima o društvenim mrežama iako na njima provedu više od sat vremena dnevno te smatraju da se život na društvenim mrežama i u stvarnosti bitno razlikuje kod većine ljudi. Rakić (2020) je istraživanjem htjela prikazati navike korištenja društvenih mreža kod studenata Hrvatskih studija: dvije su hipoteze potvrđene, a odnose se na to da društvene mreže u društvu koriste kod studenata te da na predavanjima 90

% sudionika posjećuje društvene mreže. U istraživanju koje je proveo Bračko (2021) odgovori pokazuju da djeca najčešće internetu pristupaju pomoću pametnog telefona koji im je dostupan u svako doba dana te zbog toga internetu pristupaju svaki dan, većina više od 4 sata dnevno. Osim toga, najčešće ga koriste za gledanje video-sadržaja, slušanje glazbe, za društvene mreže i videoigre. Društvene mreže najčešće koriste za komunikaciju s prijateljima te većinu roditelji ne ograničavaju u korištenju interneta. Kod istraživanja kojemu je predmet upotreba društvenih mreža u obrazovanju i učenju studenata Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku rezultati pokazuju da studenti društvene mreže najviše koriste u svrhu zabave, a u nešto manjoj mjeri i za razmjenu različitih sadržaja, ispunjavanje slobodnog vremena i razgovor s drugim korisnicima. Većina ispitanika odgovorila je da pripada barem jednoj grupi na društvenim mrežama koja je fokusirana na pitanja iz tog područja. Najčešći razlozi korištenja društvenih mreža u procesu obrazovanja su razmjena materijala za učenje s kolegama, informiranje o pitanjima vezanim za nastavu i studiranje, pronalaženje informacija potrebnih za rješavanje domaćih zadaća, pisanje seminarskih, završnih ili diplomskih radova te za razmjenu primjera ispita ili kolokvija s prethodnih rokova (Mašić, 2021). Osim toga, rezultati pokazuju kako su se studenti složili da društvene mreže omogućavaju brže pronalaženje traženih informacija u procesu studiranja te da olakšavaju komunikaciju s nastavnicima, kao i to da su materijali koji se razmjenjuju korisni (Mašić, 2021).

Hipoteze i ciljevi

Cilj ovog istraživanja je ispitati postoji li povezanost između korištenja društvenih mreža s navikama i stavovima prema učenju kod učenika srednje škole.

H1: Učenici većinu dana provode na društvenim mrežama.

H2: Učenici često koriste mobitel za vrijeme učenja.

H3: Učenici zanemaruju obveze u školi zbog društvenih mreža.

H4: Učenici ne smatraju da su ovisni o društvenim mrežama.

Metodologija

Sudionici

Anketirano je ukupno 206 osoba, 161 ženskih i 45 muških. Raspon dobi sudionika bio je od 14 do 19 godina. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku, odnosno na učenicima Tehničke škole i prirodoslovne gimnazije Rude-ra Boškovića u Osijeku.

Mjerni instrument

Za potrebe istraživanja izrađen je online upitnik. U njemu su pitanja preuzeta iz već postojećih upitnika, odnosno iz već provedenih istraživanja te su prilagođena.

Rezultati i rasprava

Prema odgovorima učenika na pitanje *Koju od društvenih mreža najčešće koristite?* najveći broj odgovorio je kako koristi Instagram (63,1 %), slijedi Tik Tok (12,6 %, dok je treća najčešća društvena mreža Snapchat (11,7 %).

Odgovori na drugo pitanje *Prije koliko godina ste otvorili svoj prvi račun na nekoj od društvenih mreža?* najviše se odnose na to da su otvorili prije više od 5 godina, a manje od 10, odmah nakon toga slijedi prije više od 1 godine, a manje od 5.

Kod trećeg pitanja, koje se odnosi na *vrijeme provedeno na društvenim mrežama*, najčešći odgovori su 2 – 3 h (25,7 %), zatim 3 – 4 sata (22,8 %) te više od 5 sati (21,8 %).

Što se tiče pitanja *Što najčešće radite na društvenim mrežama?* većina odgovora kako komunicira s prijateljima, obitelji i sl., a slijedi pregledavanje slika i videozapisa, kao i pregledavanje sadržaja bez cilja.

Učenici navode kako obavijesti i poruke provjeravaju najčešće čim im dođe obavijest, zatim nekoliko puta dnevno, slijedi stalno, bez obzira je li obavijest došla ili nije.

Učenici odgovaraju da najviše ponekad provjeravaju mobitel za vrijeme nastave (42,2 %), zatim vrlo rijetko (28,6 %), zanimljivo je da su odgovori nikad (13,1 %) i vrlo često (12,6 %) gotovo izjednačeni. Što se tiče provjeravanja mobitela za vrijeme učenja, odgovor vrlo često se razlikuje (32 %), ponekad (38,3 %), slijede vrlo rijetko ili nikad.

Kod odgovora na pitanje *Za što najčešće koristite mobitel za vrijeme nastave?* učenici najviše odgovaraju kako gledaju koliko je sati (40,8 %), zatim slijede poruke/obavijesti/pozivi (24,3 %), te nakon toga odgovor kako ne koriste

mobitel za vrijeme nastave (18 %). Za vrijeme učenja najčešći odgovor je u obrazovne svrhe (46,1 %), zatim poziv/poruke/obavijesti, te nakon toga društvene mreže (14,1 %).

Većina učenika odgovara kako pripada barem jednoj grupi na društvenim mrežama koja je vezana za školu (89,3 %).

Kod tvrdnji koje se odnose na učeničke stavove o učenju i korištenju društvenih mreža, odgovori su sljedeći: učenici se većinom ne slažu (32 %) i uopće ne slažu (30,1 %) da često zanemaruju obveze u školi zbog društvenih mreža. Isto tako većinom se uopće ne slažu (35 %) i ne slažu (30,6 %) s tvrdnjom da društvene mreže negativno utječu na njihov uspjeh u školi. Kod tvrdnje da korištenje društvenih mreža olakšava i čini učenje učinkovitijim većina učenika se niti slaže niti ne slaže (40,8 %).

Kod tvrdnje kako društvene mreže potiču povezanost među učenicima, najviše njih se u potpunosti slaže s tom tvrdnjom (36,9 %) i slaže (30,1 %). Sljedeća je tvrdnja da društvene mreže olakšavaju komunikaciju s nastavnicima gdje se najviše učenika slaže (35 %) i u potpunosti slaže (28,6 %). Tvrdnja da su na društvenim mrežama uvijek dostupne točne informacije, učenici su najviše odgovorili kako se niti slažu niti ne slažu (42,7 %). Slijedi tvrdnja da su nastavni materijali koje učenici međusobno razmjenjuju preko društvenih mreža korisni, učenici se većinom slažu (39,3 %) i u potpunosti slažu (36,4 %). Sljedeća tvrdnja je da korištenje društvenih mreža ne odvlači pozornost i ne ometa u učenju. S tom se tvrdnjom učenici najviše ne slažu (31,6 %), niti slažu niti ne slažu (27,7 %) i uop-

će ne slažu (25,7 %). Kod tvrdnje da društvene mreže omogućavaju brže pronalaženje traženih informacija u procesu učenja, učenici se najviše u potpunosti slažu (35 %) i slažu (29,6 %). Kod tvrdnje da smatraju da su ovisni o društvenim mrežama, učenici većinom odgovaraju kako se niti slažu niti ne slažu (30,6 %), slažu (20,9 %) i ne slažu (20,4 %).

Učenici se većinom slažu (37,9 %) s tvrdnjom da se na društvenim mrežama mogu pronaći potrebne informacije vezane za školu i učenje. Isto tako, većinom se slažu (37,9 %) i u potpunosti slažu (33 %) da na društvenim mrežama postoji obrazovni sadržaj. Što se tiče tvrdnji vezanih za učenje u društvu, većina se uopće ne slaže (28,2 %) i niti slaže niti ne slaže (26,2 %) da lakše uče kada se okupe uživo, isto tako većina se niti slaže niti ne slaže (32,5 %), uopće ne slaže (28,6 %) i ne slaže (24,8 %) da lakše uče preko društvenih mreža. Kod tvrdnji oko pronalaska dodatne literature, većina učenika se uopće ne slaže (53,4 %) da ju pronalazi u knjižnici dok se većina u potpunosti slaže (33,5 %) i slaže (31,6 %) da je pronalazi preko društvenih mreža.

Istraživanjem je potvrđena jedna hipoteza, jedna djelomično te dvije nisu potvrđene. Prva hipoteza koja glasi da učenici većinu vremena provode na društvenim mrežama nije potvrđena s obzirom na to da je većina navela da provodi od 2 do 4 sata dnevno. Druga hipoteza koja se odnosi na često korištenje mobitela za vrijeme učenja učenika je potvrđena, učenici su naveli kako koriste mobitel za razne stvari dok uče; s obzirom na to da u hipotezi nije specifično

određeno u koju svrhu se koristi, hipoteza je potvrđena. Treća hipoteza – da učenici zanemaruju obveze u školi zbog društvenih mreža nije potvrđena jer se većina učenika uopće ne slaže ili ne slaže s tom tvrdnjom. Posljednja hipoteza da učenici ne smatraju da su ovisni o društvenim mrežama djelomično je potvrđena s obzirom na to da se dio učenika slaže s tom tvrdnjom, a drugi dio ne.

Zaključak

Kao zaključak možemo navesti kako kod učenika ne postoji tolika ovisnost o mobitelima, posebno o društvenim mrežama, da bi to utjecalo na njihove navike učenja. Iako navode da provode određeno vrijeme u danu na društvenim mrežama, isto tako navode da to ne utječe na njihove školske obaveze. Prema tome, iako je to općenito problem u današnjem društvu, ovdje možemo vidjeti kako učenici ipak imaju razvijenu svijest o tome problemu te barem prema njihovim stavovima možemo zaključiti kako u ovome slučaju postoji određena povezanost korištenja društvenih mreža s njihovim navikama učenja, ali ta je povezanost pod kontrolom.

Literatura

Aktivno učenje - škola za život. Dostupno na: <https://www.slideshare.net/Skolazazivot/aktivno-uenje-kola-za-ivot>

Bračko, P. (2021). Navike djece srednjoškolskog uzrasta u korištenju interneta i društve-

nih mreža. Diplomski rad. file:///C:/Users/Korisnik/Desktop/5.godina%201.%20semestar/praksa%205.%20godina/istra%C5%BEivanje/bracko_petar_foi_2021_diplo_sveuc.pdf

Bukša, A. (2021). Analiza istraživanja o navikama učenja. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 4(7), 728-737. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/264892>

Gucek, M. i Labak, I. (2017). Navike učenja i uspješnost učenika srednje škole u nastavi biologije. *Educatio biologiae: časopis edukacije biologije*, (3), 63-72. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/192682>

Mašić, M. (2021). Društvene mreže u visokom obrazovanju. Diplomski rad. Dostupno na: file:///C:/Users/Korisnik/Desktop/5.godina%201.%20semestar/praksa%205.%20godina/istra%C5%BEivanje/diplomski_rad_-_martina_masic-pdf.pdf

Rakić, D. (2020). Navike korištenja društvenih mreža studenata Hrvatskih studija. Diplomski rad. Dostupno na: file:///C:/Users/Korisnik/Desktop/5.godina%201.%20semestar/praksa%205.%20godina/istra%C5%BEivanje/navike_koristenja_drustvenih_mreza_studenata_hrvatskih_studija.pdf

Skorić, I. (2020). Društvene mreže, obrazovanje i slobodno vrijeme: mogućnosti, utjecaju i perspektive. Diplomski rad. Dostupno na: file:///C:/Users/Korisnik/Desktop/5.godina%201.%20semestar/praksa%205.%20godina/istra%C5%BEivanje/skoric_ivona_diplomski_rad.pdf

Summary

The use of social media and learning habits of high school students

This study tries to determine whether there is a correlation between high school students' attitudes about social media and their learning habits. The concept of social networks is explained in more detail, previous research on this topic is discussed and the results obtained by an anonymous online questionnaire are presented. The data analysis was carried out in November 2021, on a sample of 206 high school students. The study results show high school students do not spend most of their time on social media but do often use their phones while studying. Despite this, they do not neglect school obligations. Students are not too addicted to social networks it would affect their learning habits.

Keywords: *social networks, high school students, learning*